

СКУПОВИ

COBISS конференција 2005:

Стање и проблеми аутоматизације библиотека
у земљама чланицама ЦЕИ -

Конкурентност библиотека у информационом
друштву –

9-10. новембар 2005, Конгресни центар
Хабакук, Словенија

(«Stanje in problemi avtomatizacije knjižnic v
državah CEI –

Konkurenčnost knjižnic v informacijski družbi»,
9-10. november 2005, Kongresni center Habakuk,
Slovenija)

Прикази излагања

ТЕМАТСКИ ПОРТАЛИ ИЗ ОБЛАСТИ БИБЛИОТЕКАРСТВА И ИНФОРМАЦИОНИХ НАУКА

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE
SUBJECT GATEWAY)

Библиотекари Чешке Националне библиотеке Ева Бартункова и Јинжри Пилар су на конференцији COBISS 2005. године представили пројекат Чешке Националне библиотеке у вези са формирањем тематских портала.

Корисници чешких библиотека или, шире говорећи, корисници интернета, добили су пре три године нови "алат" који помаже у претраживању хетерогених извора – УНИВЕРЗАЛНИ ИНФОРМАЦИОНИ ПОРТАЛ (UIG), који им је омогућио да користе један интерфејс док истовремено претражују више база података. UIG је за универзално коришћење и у плану је развијање тематских портала из различитих области (музика, библиотекарство, историја, лингвистика итд.). Ови портали ће се развијати у институцијама из ових области, али ће међу њима постојати координација да би се у њиховој изради користили исти принципи.

Национална библиотека Чешке Републике и Универзитет "Charles" израдила је први заједнички пројекат под називом "Коор-

динационо стварање тематских портала у следећим областима: музика, библиотекарство, информационе науке. Пројекат, којег подржава Министарство образовања, омладине и спорта Чешке Републике, започет је у лето 2004. године и биће завршен 2008. године.

Овај пројекат ће задовољити два циља:

1. Развијање филозофије координираног креирања тематских портала, уз стварање селекције метода и стандарда, као и њихову верификацију.
2. Развијање два тематска портала LIS и Musica. Библиотекарство и музика су на листи информационих циљева Националне библиотеке.

Институт за библиотекарство при Националној библиотеци у сарадњи са Универзитетом Charles из Прага су одговорни за портал LIS, док је за портал Musica одговорно музичко одељење Националне библиотеке. Тимови који раде на порталима LIS и Musica сарађују у развоју и тестирању основних стандарда и метода. Рачунарски центар Универзитета Charles обезбеђује техничку помоћ за портале UIG, LIS и Musica. Период до пролећа 2005. године је био припремни период (пилот период) у којем се расправљало о методу селекције и обраде података са интернета, корисничким алатима, додавању сервиса, графичком дизајну. Као резултат овог рада објављено је неколико приручника на интернету.

Развој LIS портала обухвата следеће задатке

1. Одлука о селекцији и провера извора на интернету
2. Одлука о каталогизацији извора у библиографске базе
3. Развој дизајна, корисничких интерфејса и индекса
4. Управљање записима, посебна провера линкова, будуће иновације итд.

Задаци 1, 2 и 4 су повезани са садржајем портала, а задатак 3 са техничким питањима и развојем облика портала. У току прве половине 2005. године прва два задатка су извршена.

Први задатак - Одлука о селекцији и провера ресурса на интернету

1. По дефинисању циљне групе корисници портала LIS треба да буду библиотекари и информатори, студенти и професори из свих области. За коришћење портала за све кориснике је важно знање страних језика. За библиотекарe се подразумева да су упознати са коришћењем електронских извора, али се једноставност при коришћењу портала и обука корисника подразумевају.

2. Донете су одлуке о томе који означавају који ће интернет извори бити прихваћени а у вези са циљевима LIS портала. Сви извори морају садржински бити у оквиру LIS али проблеми настају због мултидисциплинарности овог портала. Извори који су гранични са одређеном области коју покрива LIS биће увршћени у портал. Предлог да све што је занимљиво за библиотекарe и њихов посао буде увршћено у портал је одбачен. На пример: чланак који говори о компјутеризацији библиотека је погодан за LIS портал, али књига која говори о програмским језицима је сувише уопштена да би била прихваћена.

У вези са питањем форме, економске могућности су те које су одлучујући фактор. Људи који раде на пројекту моћи ће годишње да обраде око 200 извора ако се обезбеде потребна средства за селекцију, каталогизацију и проверу старих записа. Што се тиче земаља из којих извори потичу, акценат је стављен на Европу и на земље енглеског говорног подручја. Од страних језика предност имају словачки, енглески и немачки, мада је запосленима дозвољено да чине изузетке ако мисле да је неки извор интересантан и важан.

Извори који ће бити увршћени у LIS бирају се претходно по одређеним критеријумима: а) садржају, б) облику и в) обради.

а) Садржај је критеријум који мора имати приоритет поред критеријума поузданости и репутације извора. Ови критеријуми су стварали проблеме у случајевима када је интересантан материјал било тешко проценити. У оваквом случају у току пилот фазе веб сајтови су пажљиво бирани тако да ће то имати велики значај у случају насумичног претраживања.

б) Најзначајнији критеријуми за формирање портала су олакшавање претраживања, помоћ корисницима, коришћење признатих стандарда, стандардно коришћење технологије, док је најважнији критеријум приступачност порталу.

в) У пилот фази, у којој су пажљиво бирани веб сајтови, није било много могућности да се овај критеријум процењује.

За сада претраживање и селекција извора не подржава ниједан софтвер. У пилот фази то не представља проблем, али ће касније бити добродошла нека врста софтверске подршке.

Други задатак - Одлука о каталогизацији извора за библиографске базе

За обраду извора за предметни портал коришћени су различити методи и њихово поређење са методама Универзалног Информационог Портала (UIG). Подаци о изворима са интернета, који су каталогизовани према библиографским стандардима и у библиографским базама података, могу се користити (или прерадити) за централну базу података. У току припремне фазе изабране су одговарајуће базе података и стандарди. Одлука о коришћењу стандарда је усвојена генерално и за све будуће базе података.

За смештај оба портала LIS и Musica, на чијој изради ради Национална библиотека, изабрана је база података WEB која је једна од библиографских база података Националне библиотеке. Основне карактеристике су јој заједничке са свим другим базама - библиотечким системом Aleph, форматом MARC21, каталогизацијом према AACR2R, а каталогизатори користе и нормативне базе Националне библиотеке. WEB је база која је створена за каталогизацију чешких интернет извора за националну библиографију и повезана је са пројектом за архивирање WEBARCHIV. Записи за портале су само помоћни подаци и нису доступни корисницима WEB-а.

Коришћени стандарди

За записе за портал коришћени су исти стандарди као и за друге библиографске записе. Ниво библиографског описа је приближен минималном нивоу централних база. Потребне

садржинске обраде су веће и од велике важности. У каталогизацији морају да се поштују стриктна правила: у свим случајевима коришћене су нормативне базе Националне библиотеке. У колико се појави неки израз кога нема у нормативној бази, може бити коришћен али мора бити увршћен и у нормативну базу.

Трећи задатак - Развој дизајна, корисничких интерфејса и индекса

Сарадници су обучавани индивидуално у складу са њиховим знањем и искуством. Радили су у паровима. Један од њих је одговоран за селекцију извора, стварање иницијалног записа у бази података и за каснију проверу веза. Други је стручњак за каталогизацију или треба да буде обучен за каталогизацију. Ово није најбоље решење зато што каталожка обрада материјала мора да се уради два пута, али каталогизација сама по себи захтева велику професионалност.

Сва питања у вези са трећим задатком су у процесу разматрања. Портал ће бити посебан део **UIG** а представља се помоћу графике и корисничког интерфејса. **LIS** порталу ће бити могућ приступ преко **UIG** и директно. На екрану **UIG** корисник ће моћи да изабере један или више портала. Тематски портали су приказани по категоријама на најопштијем нивоу у некој врсти општег прегледа. Корисник може да крстари или да тражећи неки одређени појам директно уђе у предметни портал. За то су доступни сви појмови који су коришћени у садржинској обради. Исписи библиографских података су једноставни за почетак, али ће бити проширени у зависности од потреба корисника. Претпоставља се да ће резултат претраживања бити и неки документи у пуном тексту. Корисници у сваком случају могу да добију библиографски податак документа који је извор у папирном облику.

**Софија Којевић, дипл. библ.
УБСМ, Београд**

НЕТ ГЕНЕРАЦИЈА И БУДУЋНОСТ БИБЛИОТЕКА

**(NET GENERACIJA IN PRINODNOST
KNJIZNIC)**

На 14. COBISS конференцији одржаној у Марибору, мр Франци Пивец (mr Franci Pivec), аутор рада "Нет генерација и будућност библиотека", бавио се питањима захтева и потреба младе генерације везаних за коришћење библиотека, и неопходност прилагођавања библиотека и библиотекара тим потребама.

"Нет" генерација подразумева популацију младих људи рођених после 1982. године а од претходних генерација се разликује првенствено по томе што расте уз персоналне рачунаре и интернет. То са собом носи и чињеницу да је њихов однос према технологији "органски" - јер је схватају као саставни део животног окружења, недељив и неодвојив од школа и библиотека. Значајне институције, а то се посебно односи на школе, избегавају да се суоче са различитошћу "нет" генерације и зато се све већи број младих људи окреће новим начинима учења које им омогућава рачунарска мрежа. Ако школство не прихвата и не схвата овај социјално-технолошки контекст "нет" генерације, библиотеке не смеју да се воде његовим примером, већ се морају поставити на страну ове генерације. За узврат ће добити моћног заговорника иновационих процеса у библиотекарству и вероватног носиоца "ренесансе" библиотека у времену које долази.

Долазак "нет" генерације

Крајем јуна 2005. године, у Будимпешти је одржан састанак неколицине водећих људи из области информационе индустрије са групом одабраних младих људи из целог света са циљем да заједно оцене и одмере сценарио за будућност. Лув Вогелер, програмски руководилац, пошао је од претпоставке да би данашњи научници најмање 20 пута мењали област интресовања и поље деловања. Том Остин из Gratner Group упозо-